

Muistio 18.03.2019 keskustelutilaisuudesta metsäsektorin kanssa CAP-valmisteluun liittyen

Mitä tarvitaan seuraavalla rahoituskaudella metsäalan kehittämiseksi (laaja määritelmä; koko arvoketju metsät- tuotteet ja palvelut markkinoille)?

Ryhmiä ajatuksia:

- Kemeran tulisi olla priorisoitu paremmin
 - perusteet ovat kunnossa, mutta pystyykö tukijärjestelmä reagoimaan ulkoapäin tuleviin muutoksiin?
 - Rahoitusinstrumentteja kehittämällä tätä kohti voidaan mennä, mutta samalla lukuisat instrumentit tuovat toisaalta monimutkaisuutta instrumenttien käyttäjille ja toimeenpanijoille
- Kemerassa tarvitaan myönteisempi näkökulma rahoituksen myöntömahdollisuuksiin
 - Voisiko kemera olla väylä tutkimus ja kehittämishankkeiden rahoittamiseen?
 - Mistä järkevintä rahoittaa pilotit ja demot? Voisiko CAPissa olla tähän välineitä?
 - Mahdollistavampi suhtautuminen rahoituksen myöntökohteisiin helpottaisi rahoitusvälineiden markkinointia ja viestintää
- Jälkirahoitus ja yksinkertaistaminen kannatettavia asioita
- Näkykö metsä tarpeeksi CAP-uudistuksessa?
 - Esim. Ota Kantaa-kyselyssä metsään liittyviä kysymyksiä ei ole ja siten kommentteja voi kirjata metsään liittyen vain avoimiin kysymyksiin
- Maaseutuohjelman EIP-instrumentti (European Innovation Partnership) on ollut tuen hakijan kannalta ongelmallinen
- Puurakentaminen tulisi tuoda voimakkaammin esiin
- Digitalisaation mahdollisuuksien tehokkaammalla hyödyntämisellä edellytyksiä saavuttaa kilpailuetua
 - Esim. avoin data luo sen pohjalle perustuvaa yrittäjyyttä
- Metsäsektorin tulisi olla lähtökohtaisesti markkinalähtöistä
 - julkinen tuki tulee olla harkittua
- Sektorirajat tukijärjestelmissä aiheuttavat väliinpuotoamista ja eivät aina tunnista yrittäjän arkea tai ympäristötarpeita. Tarvitaan parempaa synergiaa mm. maatalouden ja metsätalouden välille
 - Esim. metsälaitumet ovat nykyjärjestelmän väliinpuotoaja
- Yritysrahoitus ei saa rajautua vain maataloihin kytkentäiseksi. Mahdollistettava monipuolinen yrittäjätyyppi
- Kansallisessa metsästrategiassa yritystoiminnan kehittämiseen on nyt hyvät välineet
- Tarvitaan vapaaehtoista tai pakollista yhteistyötä eri sektoreiden välille
 - Tulostennäkyvä tiedottaminen myös tärkeätä
- Horizon2020-tutkimusohjelmasta rahoitettu hackathoneja. Voisiko tämä olla uudenlainen eri sektorien yhteistyötä mahdollistava väline CAPissa?
- CAPin investointituissa (Art 68) on rajoituksia (esim. koneisiin liittyen), joiden avulla voitaisiin tuottaa paljon hyödyllistä tietoa oheistuotteena. Voitaisiko rajoituksia laentaa silloin, kun tieto olisi kansallisissa intresseissä?
 - Joitakin mahdollisuuksia erillistekniikkaan investoimiseen on jo nyt
- Pitäisikö tukia suunnata siten, että ne kohdentuvat yhteistyökollektiiveihin yksilöiden rahoittamisen sijaan?
 - Tavoitteissa onnistuminen vaatii yleensä yhteistyötä ja jo nyt tarvitaan vähintään puoliammattimainen välittäjä tavoitteiden saavuttamiseen.
 - Tällainen ulkopuolinen ammattilainen tarvitsee resursseja

Ilmasto: Mitkä ovat tärkeimmät keinot maankäyttösektorilla, jotta EU-tavoite saavutetaan?

Ryhmiä ehdotukset:

- Metsäkadon ehkäisy
 - o metsänraivausmaksu ok
 - o tilusjärjestelyt, tilarakenteen kehittäminen
 - o luvitus kuntoon, lannanlevitys ohjeistojen kehittäminen jotta ”turhalta” raivaukselta vältytään, lannan hyötykäytön lisääminen
 - o raivatun alueen kompensointi, vaatisi laajemmin kompensatiomarkkinat/ peltopörssi
 - o sääntelyn pitää koskea yhtälailla myös rakentamisesta aiheutuvaa metsäkatoa
 - o ilmoituskäytäntö kaikkeen raivaukseen
 - o turvemaiden raivauskielto
- Metsitys
 - o hankala mutta välttämätön toimenpide
 - o ensisijaisia kohteita turvepellot, käytöstä poistuneet pellot
 - o kustannustehokkuus huomioitava toimeenpanossa
 - o hallinto saattaa muodostua raskaaksi: valvonta, takaisinperintä perustettava
- Metsien hoito ja metsien kasvua lisäävät toimet
 - o taimikon hoito, nuorten metsien kunnostus -> järeytymisen nopeuttaminen
 - o lannoitus, ravinteiden kierrätys mutta myös puulajien valinta
 - o yleisesti kannatettiin metsä 150 -hankkeen mukaisia toimia
 - o suometsien hoito, jatkuva kasvatus
 - o metsänielu mutta huomio myös metsienhiilivarastoon
- Suot
 - o soiden ennallistaminen/ennallistumisen salliminen
 - o luonnontilaisen suon raivauskielto
- Puutuotteet
 - o puurakentaminen kannustimet, esim kompensointi laskelmissa
- Muuta
 - o maankäytön muutos on myös kehittämistä – ei aina pelkästään negatiivinen asia
 - o toimenpiteiden tasapuolisuus ja oikeudenmukaisuus
 - o nielu vai varasto, laskenta vai luonnontieteelliset nielut/päästöt – toimien pitää olla järkeviä myös pitkällä aikavälillä
 - o olemassa olevien peltojen satotason nosto -> neuvontaan panostettava
 - o hehtaariperusteinen tuki kannustaa ylläpitämään peltopinta-alaa

Ympäristö ja metsät

- Luonnonhoito: yhteishankkeet maa- ja metsätaloudessa
- Luontoarvot: korvaus esim. lahoppuusta
 - o lahoppuuta tarvitaan lisää → mukaan metso-korvauksiin?
- Talousmetsien luonnonhoito: digityökalut ja rahoitus informaatio-ohjaukseen
 - o sekametsien tarve
- Kokonaisvaltainen tarkastelu vesiensuojelun näkökulmasta
- Suometsät:
 - o tarvitaan kokonaan uusi malli:
 - laaja toimenpidepaletti
 - koulutusta ja neuvontaa

- paikkatietoa
 - tarkoittaa sekä suometsien käyttöä, että hoitoa
 - yleisemmin pohdittavaksi: luonnonhoitohankkeet osaksi arkimetsänhoitoa? Tästä maksettaisiin bonus
 - ”Luonnonhoitokiikari”: suometsien yhteishankkeet ja luonnonhoitotöiden tukeminen
- Pelto-metsä reunavyöhykkeet: metsäisten perinnebiotooppien tila paremmin huomioon
- Paikkatieto: tarve sekä todennetulle tiedolle, että todennäköiselle tiedolle
 - kohdentaminen arvokkaille kohteille paikkatietoa hyödyntäen
- Tarvitaan osaamista vaihtoehtojen esittämiseksi
 - myös tiedon kulku ketjussa: monimuotoisuussuunnittelija-urakoitsija-toteuttaja
- Ympäristötietokannat ovat tulevaisuutta
- Koulutus neuvojille
- Kulotus: ajoitus, taimikot + hakkuut

Kestävä energia:

Bioenergiakeskustelu

Keskustelun taustana oli alustuksessa esitelty yhteenveto CAP-ohjelman nykyisistä mahdollisuuksista bioenergian ja muun uusiutuvan energian sekä energiatehokkuuden rahoituksessa. CAP-asetuksessa uutena terminä käytetään kestävää energiaa, joka kattaa kaikki kestävällä tavalla tuotetut uusiutuvan energian muodot. Metsätyöpajassa tarkastelu rajattiin kestäväen energian muodoista erityisesti bioenergiaan. Ryhmien kanssa pohdittiin mahdollisuuksia ja tarpeita valmistella tulevan kauden CAPiin uusia edistämistoimia sekä myös nykyisten toimien kehittämismahdollisuuksia.

1. Maatilat

Maatilojen uusiutuvan energian käytössä todettiin tapahtuneen oikeansuuntaista kasvua ja kehitystä, joita tulisi entisestään vahvistaa. Tukea on voinut saada mm. hakelämpökeskus-, aurinkoenergia-, biokaasu- ja maalämpöinvestointeihin. Tilastojen valossa viime vuosina suurin kasvu on ollut maatilojen aurinkoenergiainvestointien lukumäärässä. Laitostehoissa laskien hake kuitenkin ykkönen, etenkin kuivurien siirtyminen öljystä hakkeeseen on kasvattanut tätä. Tulevaisuudessa tulisi erityisesti pohtia sitä, miten maatilat voisivat toimia nykyistä enemmän energian myyjinä. Keinoja tämän edistämiseen voisivat olla esim. investointien tukeminen sekä energian myynnin helpottaminen (esimerkiksi myynti- ja siirtokanavat pienimuotoiselle sähköntuotannolle). Keskusteltiin myös muista maatilojen energian myyntiin liittyvistä pullonkauloista ja niiden purkamisesta.

2. Metsähakkeen arvoketjut ja markkinat

Metsähakkeen kuljetus- ja jakelulogistiikkaa sekä markkinointia tulisi edelleen kehittää ja ryhmässä korostettiin esimerkiksi digitalisaatioon perustuvia uusia menetelmiä ja alustoja. Esimerkiksi erilaiset palvelualustat sekä työkalut kuljetusten yhdistelyyn voisivat olla tällaisia. Myös digitaalisia kauppapaikkoja olisi tarpeen perustaa, mutta niiden valmistelussa tulee ottaa erityisesti huomioon joustavuus niin rajapinnoissa muihin palveluihin kuin myös valmiudessa jatkokehitykseen. Logistiikkaratkaisujen osalta nostettiin erityisesti esiin metsähakkeen ja ylipäänsä kiinteiden puupolttoaineiden toimivan ja kattavan terminaaliverkoston tarve.

Pieniläpimittaisen energiapuun tarjontaan kaivattiin edelleen Kemeran tai vastaavan kannustejärjestelmän kaltaista edistämiskeinoa myös tulevalle kaudella ja toisaalta pohdittiin, olisiko CAPin toimista mahdollisesti apua? Tarjonnan lisäämistä saattavat kuitenkin rajoittaa arvoketjuun muodostuvat pullonkaulat kuten työvoiman saatavuus, ja myös näiden ongelmakohtien ratkaisuun kaivattaisiin työkaluja.

3. Hake- ja lämpöyrittäjäyys

Myös CAPin valmistelussa tulisi pohtia sitä, mitä fossiilisten polttoaineiden korvaaminen tarkoittaa hake- ja lämpöyrittäjäyden arvoketjuissa, ja miten tätä siirtymää voitaisiin edistää ja tukea myös CAPin keinoin. Sama koskee myös vastaavaa kehitystä turpeen osalta, tarve esimerkiksi lämpökattiloiden konversioon ilman turvetta toimiviksi kasvaa koko ajan. Kuten maatalojenkin osalta, myös lämpöyrittäjäyysteeman kohdalla nostettiin esiin se, että pienimuotoista sähköntuotantoa ja – jakelua tulisi edistää.

4. Muut

Haja-asutusalueilla asuville tulisi olla kannustimia paikallisen energian käyttöön. Myös neuvontaa bioenergian ja muun uusiutuvan energian tuotannon ja käytön mahdollisuuksista tulisi lisätä. Tämän piiriin tulisi saada paitsi haja-asutusalueiden kuluttajien lisäksi myös suuremmat käyttökohteet kuten esimerkiksi kasvihuoneet, koulut ja muut julkiset rakennukset.

Yhtenä CAP-valmisteluun liittyvänä seikkana korostettiin sitä, että energiakysymysten valmistelussa pitää muistaa myös kaikki ei-polttoon perustuvat uusiutuvan energian teknologiat ja edistää myös niitä.

Erityisesti pienten energia-alan toimijoiden kohdalla suurta epävarmuutta aiheuttavat nopeat ja ennakoimattomat muutokset energiasektorilla. Näistä voivat olla esimerkiksi myyntihintojen tai tuotantopanosten hintojen muutokset tai esimerkiksi politiikasta ja/tai lainsäädännöstä johtuvat vaatimukset tuotannolle tai koko arvoketjulle. Osanottajat korostivat ohjauskeinojen odottamattomien muutosten olevan riski, ja korostivat tarvetta politiikan ja ohjauskeinojen pitkäjänteisyydelle.